

УДК 349.6:347.5

Краснова М. В.

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПРИРОДООХОРОННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ РАДЯНСЬКОЇ ДОБИ

Досліджуються попереджувальні та зобов'язальні засоби компенсації шкоди в положеннях законодавства про охорону природи України радянської доби та їх вплив на формування інституту екологічної відповідальності в сучасних умовах.

У механізмі правового забезпечення раціонального використання природних ресурсів, охорони довкілля та екологічної безпеки громадян важливу роль відіграють норми, які визначають засади виконання обов'язків та несення відповідальності у межах приписів, передбачених екологічним законодавством. Такі норми формують комплексний правовий інститут екологічної відповідальності за попередження та ліквідацію шкоди, заподіяної навколишньому середовищу, який, з огляду на галузеві особливості, включає в себе аспекти усіх можливих видів юридичної відповідальності: позитивної та ретроспективної; адміністративної, кримінальної, майнової (цивільно-правової), дисциплінарної; винної та строкої тощо. Від практики застосування норм цього правового інституту залежить ефективність досягнення мети і завдань усієї системи екологічного законодавства, а відтак ефективність державної екологічної політики.

Сучасне європейське екологічне законодавство у межах екологічної відповідальності [1] передбачає два режими: а) відповідальність за попередження (запобігання) шкоди навколишньому природному середовищу (позитивна відповідальність) та б) відповідальність за завдану шкоду шляхом здійснення ліквідаційних (віднов-

лювальних) заходів (ретроспективна відповідальність).

В умовах процесів інтеграції законодавства України шляхом його гармонізації та адаптації до положень міжнародного та європейського законодавства, актуальними стають наукові обґрунтування питань удосконалення чинного інституту екологічної відповідальності здійсненням імплементації прогресивних положень у його норми, дослідження історичних передумов його формування, зокрема, в радянський період, який був визначальним для формування сучасного екологічного законодавства України.

Дослідження правових засад переважно ретроспективної відповідальності в галузі охорони навколишнього середовища цього періоду проводилися вченими, висновки яких фактично сформували основи науки природоресурсного (Л. І. Дембо, Г. О. Аксеньонок, М. Д. Казанцев, Г. М. Полянська, Н. І. Титова), природоохоронного (В. Л. Мунтян, В. О. Чичварін, В. В. Петров, О. С. Колбасов, В. Л. Мотильова, В. П. Єгоров, С. Т. Аттокуров, Л. В. Бориславський, Б. Г. Розовський, Ю. С. Шемшученко, Ю. О. Вовк, С. М. Кравченко, В. М. Яковлев та інші), врешті, екологічного права (В. І. Андрейцев, Б. В. Єрофеев, М. М. Брінчук, М. І. Васильєва, А. П. Геть-

ман, В. Д. Басай, Н. Р. Малишева, О. В. Новікова, О. В. Нарішева, Л. С. Решетник та інші). Хоч вчені інших галузей права про позитивну відповідальність говорили вже, як про досягнення позитивних цілей «шляхом здійснення діяльності, яка відповідає об'єктивним вимогам даної ситуації і об'єктивно обумовленим ідеалам часу» [2].

Попереджувальні заходи щодо виникнення шкоди в законодавстві радянської доби закладалися в природоохоронну справу спочатку шляхом встановлення окремих обов'язків [3]. У перші роки радянської влади робляться спроби врегулювати питання боротьби з природними явищами, які заподіюють шкоду народному господарству (наприклад, постанова Ради Праці і Оборони від 29 квітня 1921 року «Про боротьбу із засухою»).

Вагомою серед попереджувальних заходів 30-х років минулого століття виступає встановлена законодавством плата за забруднення навколишнього середовища (за скидання неочищених стічних вод), яка визначалася виконками місцевих рад диференційовано, залежно від кількості стічних вод та ступеня їх забрудненості, і стягувалася спочатку в дохід місцевого, потім республіканського бюджетів, а потім — в дохід союзного бюджету та призначалася на будівництво нових, реконструкцію або розширення існуючих систем комунальної каналізації і споруд для очищення стічних вод, а також на заходи з санітарного очищення населених пунктів. Цим підтримано пропозицію відомого вченого-економіста А. К. Пігу про те, що держава повинна здійснювати впливи на поведінку винуватців негативних зовнішніх ефектів шляхом встановлення спеціальних податків [4]. І хоча такий спосіб не виправдав себе, однак він сприяв дії на теренах радянської держави принципу «забруднювач платить» та запровадженню засад формування спеціальних фондів для «подолання існуючої колективної безвідповідальності» [5].

На теренах України превентивні заходи впливали з вимог щодо охорони природи та засад адміністративної та судової відповідальності за їх порушення, які визначалися постановою Ради Міністрів УРСР від 3 червня 1949 р. № 1432 «Про охорону природи на території Української РСР». З метою ефективного проведення попереджувальних заходів та згідно з Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 25 березня 1967 р. було утворено Державний комітет Української РСР з питань охорони природи, який, відповідно до Положення, затвердженого постановою Ради Міністрів УРСР від 25 березня 1968 р. № 147, мав повноваження притя-

гати в установленому порядку до матеріальної та адміністративної відповідальності винних у порушенні правил охорони природи, а в необхідних випадках порушувати питання про притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності (пп. «є» п. 4 Положення).

Ретроспективними заходами цього періоду доцільно визнати встановлення різних *форм та способів компенсації шкоди* у сфері використання природних ресурсів. Так, у сфері використання земель встановлювалася відповідальність за потрапу посівів [6], яка застосовувалася як засіб захисту права власності на такі посіви та передбачала, як саму *компенсацію* збитків, так і стягнення *штрафу* за кожну голову худоби чи птиці. У відповідності до Основ законодавства про землю (ст. 39) відшкодовувалися збитки, завдані вилученням, тимчасовим зайняттям земельних ділянок, обмеженням прав землевласників і землекористувачів, зокрема, орендарів, або погіршенням якості земель в результаті негативного впливу різних видів діяльності. Порядок та розміри відшкодування збитків, заподіяних висушенням, підтопленням, заболоченням земельних ділянок та іншим негативним впливом на них вод встановлювалися згідно з положеннями постанови Ради Міністрів СРСР від 9 серпня 1974 року № 636 «Про відшкодування збитків землекористувачам і втрат сільськогосподарського виробництва при відведенні земель для державних або суспільних потреб». Кошти, що мали надходити в порядку відшкодування втрат, повинні були використовуватися виключно для освоєння нових земель, підвищення родючості ґрунтів та продуктивності земель лісового фонду. Крім цього, згідно із Земельним кодексом УРСР (ст. 117), винні в порушенні земельного законодавства особи повинні були компенсувати шкоду, заподіяну ними, зокрема, *привести* земельні ділянки у стан, придатний для подальшого користування.

У сфері лісокористування, зокрема, Правилами відпуску лісу на пні в лісах СРСР, затвердженими постановою Ради Міністрів СРСР № 1220 від 29 червня 1955 р., встановлювалася інша форма компенсації, а саме, *неустойка*. Ця неустойка стягувалася з лісгосподарських підприємств, установ, організацій за недотримання в установленій строк умов лісорубних квитків (ордерів), інших порушень і визначалася у розмірах, кратних таксовій (відпускній) вартості лісу (Розділ VII). Пізніше, згідно з Лісовим кодексом УРСР, встановлювалася специфічна форма компенсації у вигляді *такс*, визначалися їх розміри та порядок стягнення за шкоду,

заподіяну лісовому господарству різними видами правопорушень. Крім таксового способу, в положеннях законодавства встановлювалися *витратний* (у випадках заподіяння шкоди лісу в результаті підпалу або необережного поводження з вогнем), а також *натуральний* (відновлення лісу шляхом лісорозведення) способи [7].

Починаючи з цього періоду, з'являються правові документи, спрямовані на здійснення охоронних заходів щодо природних ресурсів від стихійних явищ, шкідників та протиправної діяльності, а також на фінансування запобіжних (протиерозійних, протипожежних, санітарно-захисних та інших) заходів, на заходи юридичної відповідальності окремих видів, зокрема, за шкоду, заподіяну об'єктам, які особливо охоронялися [8].

Постановою Ради Міністрів СРСР від 5 квітня 1978 року «Про відшкодування збитків, заподіяних проведенням водогосподарських заходів, припиненням або зміною умов водокористування» запроваджувався спеціальний механізм відшкодування збитків у випадках порушення таких умов, як: водопостачання; користування водоймами і водними джерелами, спорудженими або впорядкованими за рахунок коштів відповідних підприємств, організацій, установ і громадян; експлуатації споруд для скидання і очищення стічних вод, а також роботи зрошувальних і осушувальних споруд (систем); користування водними об'єктами для лікувальних, курортних і оздоровчих цілей. Відшкодуванню підлягали збитки, заподіяні проведенням водогосподарських заходів, припиненням або зміною умов водокористування, які призвели до висихання, підтоплення, заболочення земельних ділянок та іншому шкідливому впливу вод на них, а також до порушень умов експлуатації споруд, зведених на водних об'єктах. Цим документом визначався можливий обсяг відшкодування збитків, джерела, з яких вони могли нараховуватися, порядок відшкодування, а також положення щодо можливості відшкодування збитків натуральним способом суб'єктами, які їх заподіяли, за згодою потерпілих осіб (п. 5 постанови). Компенсація збитків, завданих державі порушенням водного законодавства, регулювалася аналогічною постановою Ради Міністрів СРСР від 30 грудня 1980 року і Методикою обчислення збитків, завданих державі порушенням водного законодавства, затвердженою в липні 1983 року Держпланом та Мінфіном СРСР, що свідчило про запровадження спеціального — *розрахункового* способу обчислення шкоди.

Сфера охорони тваринного світу характери-

зувалася в цей період запровадженням *такс* для обчислення збитків, заподіяних незаконним добуванням або знищенням диких звірів, зокрема, подвоєними таксами в межах територій заповідників, природних національних парків, державних заказників тощо (наказ Мінлісгоспу УРСР, червень 1984 р.), підвищенням розміру такс для обчислення шкоди, заподіяної тваринам, занесеним до Червоної книги СРСР (1985 рік), або при незаконному вилові, добуванні чи пошкодженні цінних видів риби, морських ссавців, водних безхребетних, живих ресурсів економічної зони СРСР [9]. Збитки, завдані рибному господарству внаслідок забруднення рибогосподарських водойм стічними водами та іншим відходами, обчислювалися *розрахунковим* способом за Методикою, затвердженою Мінрибгоспом СРСР у серпні 1967 року.

Такі положення законодавства відповідали конституційним засадам про те, що в інтересах теперішніх і прийдешніх поколінь у СРСР здійснюються необхідні заходи для охорони та науково обґрунтованого раціонального використання землі, її надр, водних ресурсів, рослинного і тваринного світу, для збереження чистоти повітря і води, забезпечення відтворення природних об'єктів і покращення навколишнього середовища (ст. 18 Конституції СРСР від 7 жовтня 1977 року). Ці заходи за характером слід визнати запобіжно-компенсаційними, вони часто запроваджувалися щодо конкретної частини певних природних ресурсів відповідного регіону, із зазначенням відповідальних за їх виконання органів державної влади, способів, термінів здійснення та коштів на їх фінансування [10]. Аналогічно встановлювалися вимоги щодо здійснення заходів з попередження негативних природних явищ [11].

З'являлися документи, які закладали основи повноважень спеціально уповноважених державних органів управління і контролю з пред'явлення позовів до порушників законодавства, з використання коштів від їх надходжень на природоохоронні заходи згідно з планами економічного і соціального розвитку, з розробки та впровадження Методики підрахунку вказаних збитків, а також зі створення спеціального фонду для преміювання осіб із числа працівників цих органів, які відзначилися у боротьбі з порушеннями законодавства під час здійснення державного контролю. У такий фонд відраховувалися: 30 відсотків коштів, стягнутих з громадян на відшкодування збитків, заподіяних державі порушенням законодавства; 30 відсотків коштів, одержаних від стягнень штрафів, які накладалися

в адміністративному порядку на посадових осіб і громадян за порушення законодавства; 1 відсоток коштів, стягнутих з державних підприємств, установ, організацій, а також з іноземних фізичних і юридичних осіб на відшкодування збитків, заподіяних державі забрудненням відповідних природних об'єктів [12]. Водночас залишалися невизначеними обсяги шкоди, заподіяної будівництвом гігантів індустрії [13].

Імплементация положень міжнародного права дала змогу запровадити відповідальність власника судна у формі відшкодування збитків, заподіяних забрудненням моря із судна чи з іншого плавучого засобу нафтою [14], в розмірах, обчислених відповідно до чинного законодавства, але не більше 120 карбованців за кожен зареєстровану тонну валової ємності судна. Однак ця сума не повинна була перевищувати 12,5 млн карбованців за кожен випадок забруднення. В таких же межах власник судна мав відшкодувати збитки, заподіяні забрудненням моря із судна або іншого плавучого засобу іншими речовинами, шкідливими для здоров'я людей або для живих ресурсів моря, або іншими відходами і матеріалами. У тому випадку, коли збитки були заподіяні з вини безпосередньо власника судна, межі відповідальності, передбачені цим нормативно-правовим актом, не застосовувалися. Іншими словами, запроваджувалася сувора майнова відповідальність власника джерела підвищеної екологічної небезпеки (яким у даному випадку виступав власник судна чи іншого плавучого засобу), що базувалася на відсутності вини за шкоду, заподіяну морю, живим ресурсам моря чи здоров'ю людей небезпечними речовинами, в тому числі нафтою, а також відповідний грошовий еквівалент обсягів розміру компенсації такої шкоди, який в сучасних умовах відомий в ядерному праві, як Спеціальні права запозичення.

Формуванню засад правового регулювання компенсації шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства, сприяла й судово-влада, в рішеннях якої вже підтверджувалася можливість судам визначати розмір стягнення шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону природи, згідно з установленими спеціальними постановами уряду таксами, методиками, а у випадках, коли порядок відшкодування шкоди спеціальним законодавством не врегульований, вона має визначатися за загальними правилами, передбаченими цивільним законодавством [15]. Відповідальність за забруднення природних об'єктів настає, згідно з іншим рішенням, коли концентрація шкідливих речовин

в атмосферному повітрі, водоймах, водних джерелах, а також рівні шкідливих фізичних впливів на них перевищують встановлені нормативи, внаслідок чого завдається або може бути завдано шкоди здоров'ю людей, сільськогосподарському виробництву, рибним запасам, тваринному і рослинному світу [16]. Такі положення судової влади доцільно розглядати як спробу визнати еколого-правовий характер даного виду відповідальності.

Компенсаційними за своїм характером можна назвати окремі положення відомих постанов Верховних Рад Союзу РСР та Української РСР кінця 80-х років минулого століття, які визнали екологічну обстановку в країні кризовою внаслідок значного антропогенного та техногенного впливу на навколишнє природне середовище індустріальних регіонів, а також внаслідок радіоактивного забруднення значних територій після аварій на Чорнобильській АЕС [17]. Такі рішення вплинули на врегулювання питань компенсації шкоди, заподіяної життю і здоров'ю громадян внаслідок забруднення навколишнього середовища чи небезпечної екологічної обстановки, за рахунок закріплення майнової відповідальності держави за так звану «чужу» вину, тобто за протиправні дії екологічно небезпечних підприємств, установ, організацій [18].

У цей період починає формуватися природоохоронна громадськість, хоча «ні громадськість, ні наукова еліта, не займалися багатьма екологічними проблемами: наслідками меліорації, хімізації, впливами на довкілля військової діяльності. Однак, лише за наслідками меліорації Україна втратила 2,5 млн. га земель, що призвело до погіршення кліматичної та гідромеліоративної обстановки на Поліссі, в Криму. За наслідками застосування пестицидів і агрохімікатів відбулося значне забруднення земель, а в період з 1967 по 1979 рр. в країні офіційно зареєстровано 50 випадків отруєння 2500 чоловік від пестицидів» [19].

Проведене дослідження дав змогу зробити висновки, що період радянської доби став найбільш визначальним для формування сучасних правових засад компенсації екологічної шкоди. Цей період характеризується значним індустріальним розвитком держави, що, з одного боку, сприяло залученню значної частини природних ресурсів у експлуатацію, а з іншого, — викликало значні негативні впливи господарської діяльності на якість та безпеку цих ресурсів або ще гірше — виробничі аварії та катастрофи екологічного характеру. У цей період формуються правові положення про: запровадження компенсаційно-

попереджувальних за характером зборів за забруднення природного середовища, засади утворення фондів охорони природного середовища з чітким цільовим призначенням їх для здійснення природоохоронних заходів, проведення запобіжних заходів за рахунок бюджетних коштів; засади витратного, таксового, розрахункового способів компенсації шкоди у межах юридичної відповідальності; організаційно-функціональні засади її стягнення тощо.

Правові положення про компенсаційні заходи формуються у цей період вже у межах спеціального виду відповідальності — еколого-правової, яка за своїм змістом, заходами регулювання мала два підвиди: позитивну та негативну (ретроспективну). Еколого-правова література цього періоду схилилася до віднесення юридичної відповідальності за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, за її характером, до цивільно-правової (майнової) відповідальності. Водночас такі правові положення формувалися, як у нормах матеріального, так і в нор-

мах процесуального характеру. Тобто норми матеріального права вже визначали ознаки екологічних правопорушень і санкцій за їх вчинення, а норми процесуального права — порядок доказування, визначення факту правопорушення і встановлення осіб, які їх вчинили, призначення заходів державного примусу в межах санкцій порушеної норми. А в юридичній літературі прийнято вважати, що єдність норм матеріального та процесуального права формують нормативні конструкції, які лежать в основі будь-якого виду відповідальності.

Нарешті, в радянський період судова практика сприяла застосуванню природоохоронного законодавства та відповідним чином вплинула на формування законодавчих засад компенсації екологічної шкоди та еколого-правової відповідальності, а події, пов'язані з аварією на ЧАЕС, сприяли виникненню громадських екологічних рухів, закріпленню відповідальності за шкоду, заподіяну життю і здоров'ю громадян негативним впливом забрудненого довкілля.

1. Див: Директива Європейського Парламенту та Ради 2004/35/ЄС від 21 квітня 2004 року про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди / Official journal of the European Union.— 2004. 30/ 04. L 143/56-143/74.
2. Недбайло П. Е. Система юридических гарантий применения советских правовых норм // Правоведение.— 1971.— № 3.— С. 51.
3. Так, Декретом про ліси (1918 р.) встановлювався обов'язок усіма доступними засобами охороняти ліси від пожеж, потрав, порчі, нападу комах та ін., вживати заходи щодо дбайливого ставлення до загальнонародного блага і бережливого витрачання одержаних лісових матеріалів (ст. 40).
4. Див.: Об установлении в городах и рабочих поселках платы за спуск сточных вод: постановление ВЦИК и СНК РСФСР от 20 августа 1931 г. // СУ РСФСР.— 1931.— № 51.— Ст. 385. Див.: Пигу А. Экономическая теория благосостояния, Т. 1. Пер. с англ.— М.: Прогресс, 1985.
5. Див.: Дегодюк Є. Г., Дегодюк С. Є. Еколого-техногенна безпека України.— К.: ЕКМО, 2006.— 306 с.— С. 45.
6. Про відповідальність за потрапи покосів у колгоспах і радгоспах: Указ Президії Верховної Ради СРСР від 11 січня 1955 р. // Ведомости Верховного Совета СССР.— 1955.— № 1. Ст. 4; Про порядок примусового стягнення збитків і штрафів, накладених відповідно до Указу Президії Верховної Ради СРСР від 11 січня 1955 р. «Про відповідальність за потрапи покосів у колгоспах і радгоспах»: постанова Президії Верховної Ради Української РСР від 20 лютого 1957 р. // Відомості Верховної Ради УРСР.— 1957.— № 2.— Ст. 42.
7. Про порядок і розміри матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну лісовому господарству: постанова Ради Міністрів СРСР від 21 серпня 1968 р. № 641 // СП СССР.— 1968.— № 16.— Ст. 111; Про відповідальність за порушення лісового законодавства: постанова Ради Міністрів УРСР від 25 травня 1981 р. № 301; Правила відпуску деревини на пні в лісах СРСР, затвержені постановою Ради Міністрів СРСР від 30 жовтня 1981 р. № 1045.
8. Див., наприклад: О неотложных мерах по защите почв от ветровой и водной эрозии: постановление ЦК КПСС и СМ СССР от 20 марта 1967 г.; Об улучшении охраны лесов от пожаров и защиты их от вредных насекомых и болезней: постановление Совета Министров СССР от 31 мая 1968 г. // Об охране окружающей среды: Сборник документов партии и правительства, 1917—1985 г. г. / Сост. А. М. Галеева, М. Л. Курок.— 3-е изд., доп.— М.: Политиздат, 1986.— 415 с.
9. Об усилении ценных видов рыб, морских млекопитающих и водных беззвоночных в рыбохозяйственных водоемах СССР: постановление Совета Министров СССР от 25 октября 1974 г.; О порядке исчисления размера взыскания за ущерб, причиненный рыбным и другим живым ресурсам в морских районах, прилегающих к побережью СССР: постановление Совета Министров СССР от 8 августа 1977.— Там само.
10. Див.: О мерах по предотвращению загрязнения реки Северный Донец, подземных вод и воздушного бассейна в районе городов Лисичанска, Северодонецка и Рубежное Ворошиловградской области и города Славянска Донецкой области: постановление Совета Министров СССР от 1 апреля 1976 г. № 217 // «Известия».— 1976.— 17 апреля.— № 92.— Официальный отдел.
11. Див.: О мерах по улучшению защиты населенных пунктов, предприятий, других объектов и земель от селевых потоков, снежных лавин, оползней и обвалов: постановление Совета Министров СССР от 7 марта 1978 года № 183 // СП СССР.— 1978.— № 6.
12. Див.: О возмещении убытков, причиненных государству нарушением водного законодательства: постановление Совета Министров СССР от 30 декабря 1980 г. № 1226 // СП СССР.— 1981.— № 4.— Ст. 13.
13. Лише будівництво дніпровських водосховищ призвело

- до втрати близько 600 тисяч га найкращих родючих земель, до заболочення та утворення мілководних акваторій водосховищ (700 тис. га), цвітіння води, погіршення санітарно-епідеміологічної обстановки, активізації малярії, туляремії, сезонного енцефаліту та інших серйозних хвороб. Див.: *Борейко В. Е.* История охраны природы Украины. Век X – 1980. – К.: Киевский эколого-культурный центр, 1997. – С. 473–474.
14. Див.: Міжнародна Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою (Брюссель, 29 листопада 1969 р.); О размерах возмещения судовладельцем убытков, причиненных загрязнением моря нефтью и иными вредными для здоровья людей или для живых ресурсов моря веществами: Указ Президиума Верховного Совета СССР от 13 марта 1981 г. № 4237-X // Свод законов СССР. – Т. 4. – Ст. 27.
15. О практике применения судами законодательства об охране природы: постановление Пленума Верховного Суда СССР от 3 июня 1977 г. № 6 // Бюллетень Верховного Суда СССР. – 1977. – № 4; Про практику застосування судами Української РСР земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанова Пленуму Верховного Суду УРСР № 7 від 27 червня 1986 р.
16. П. 6 Постановления Пленума Верховного Суда СССР от 7 июля 1983 г. № 4 // Бюллетень Верховного Суда СССР. – 1983. – № 4.
17. Див.: Про невідкладні заходи екологічного оздоровлення країни: постанова Верховної Ради СРСР від 27 листопада 1989 р. / Відомості Верховної Ради СРСР. – 1989. – № 25. – Ст. 487; Про екологічну обстановку в республіці та заходи по її докорінному поліпшенню: постанова Верховної Ради Української РСР від 17 лютого 1990 р. / Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1990. – № 11. – Ст. 165.
18. Див.: *Андрейцев В. І.* Екологія і закон: еколого-правова відповідальність. – К.: Т-во «Знання», 1991. – С. 46.
19. Див.: *Борейко В. Е.* История охраны природы Украины. Век X – 1980. – К.: Киевский эколого-культурный центр, 1997. – С. 480; 485; 487.

M. Krasnova

LEGAL ASPECTS OF THE FORMATION OF THE INSTITUTE OF ECOLOGY LIABILITY IN ENVIRONMENTAL LEGISLATION OF UKRAINE OF THE SOVIET TIME

Prevention and securing means of the harm compensations at the environmental law of the Ukrainian Soviet Republic are investigated and its influence on the our days institute of ecological responsibility is analysed.